«فرهیختگان» راهکارهای افزایش تولید و رفع تاترازی بنزین و توجیه اقتصادی طرح‌ها را بررسی می‌کند

دولت چهاردهم در چهارراه تولید بنزین

■ مهدی حسنوند و محسن مرادی درگفت‌وگو با «فرهیختگان» از توسعه پالایشگاه‌های کوچک و توسعه واحدهای MTG درکشور گفتند

سیدجواد حسینی
خبرنگار

باتبدیل تاترازی انرژی به یک بحران قریب‌الوقوع، نگرانی از این اتفاق در دیوات و اظهارات مقامات دولت چهاردهم نیز نمایان شده و در مدت مدید کوتاه، بارها رئیس‌جمهور محترم و معاون اول وی و تعدادی دیگر از وزرای مدیران اقتصادی دولت به پیشی گرفتن تقاضا از عرضه به خصوص درباره بنزین اشاره کرده‌اند. درآخرین مورد مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور درنخستین نشست خبری خود در هفته گذشته با تاکید بر نبود منابع کافی برای واردات بنزین و اصلاح حقوق کارکنان عنوان کرد: «پنج میلیارد دلار برای واردات بنزین هزینه کردیم. اگر این را نمی‌دادیم، پول بازنشسته‌ها و معلم‌ها و پرستارها را می‌دادیم؟ دیدید که خرد.» «فرهیختگان» پیش‌تر در مقاله‌ای با عنوان «نه بی‌حیایی و نه شوک درمانی» به بررسی تجربه‌های گذشته برای «کنترل مصرف» بنزین پرداخته بود. در آن مقاله اشاره کردیم شوک درمانی آبان ۹۸ یک راهکار شکست خورده بوده که تاثیری بر کاهش بلندمدت و پایدار مصرف بنزین نداشت اما تجربه ترکیب راهکارهای غیرقیمتی و قیمتی در سال‌های ۸۶ تا ۹۸ توانسته هم مصرف بنزین و هم هزینه حمل‌ونقل خانوار را کاهش دهد و لایل الگوبرداری دروضعیت فعلی است. حال در این گزارش به موضوع تاترازی بنزین و توجیه اقتصادی طرح‌ها را بررسی می‌پردازیم. البته باید توجه داشت افزایش عرضه هیچ‌گاه پاسخ مناسبی به معضل هدررفت انرژی نیست، زیرا عرضه انرژی باید صرف افزایش تولید و ارزآوری سرمایه‌گذاری و توسعه زیرساخت‌ها شده و از این مسیر ثروت‌آفرینی پایدار در کشور را تضمین کند.

ارزیری واردات بنزین ازبودجه عمرانی کشور بیشتر می‌شود

طبق آمار شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی (تصویر۱)، در سال گذشته میزان تاترازی بنزین در کشور ۱۲ میلیون لیتر در روز بوده که متوسط تاترازی ۹ میلیارد دلاری در واردات بنزین شد. اما با تداوم روند فعلی تولید و مصرف، تاترازی بنزین تا پایان دولت چهارده‌م تعمیق شده و به روزانه ۴۰ میلیون لیتر خواهد رسید که ارزیری از ارز بودجه عمرانی کشور یعنی ۱۲ میلیارد دلار در چهار سال آینده و تداوم این روند فعلی، حداکثر هشت میلیون لیتر به تولید روزانه بنزین اضافه خواهد شد که البته این موضوع نیز به صورت خوشبینانه برآورد شده و نیازمند عزم و اراده جدی است. به طورکلی در حوزه افزایش عرضه بنزین، چهارراهکار وجود دارد که عبارتند از:

۱- ساخت پالایشگاه و پتروپالایشگاه جدید

۲- توسعه مینی ریفاینری‌ها یا پالایشگاه‌های کوچک‌مقیاس

۳- تبدیل متانول به بنزین در واحدهای MTG

۴- ارتقای کیفی پالایشگاه‌های فعلی و تبدیل نفت‌کوره به بنزین.

در ادامه به ظرفیت هریک از راهکارها در افزایش تولید بنزین می‌پردازیم و موانع پیش‌رو و پیشنهادها برای رفع آنها را بررسی می‌کنیم.

۳ تلاش ناکام برای انقلاب درصنعت پالایشی ایران

تاکنون در ایران، افزایش تولید بنزین از مسیر احداث پالایشگاه‌های جدید پیگیری شده، به عنوان مثال در آخرین مورد با احداث پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس با ظرفیت ۳۶۰ هزار بشکه میعانات گازی، تولید بنزین ایران به میزان ۶۰ میلیون لیتر افزایش یافت و در سال ۹۷ به نقطه سربه‌سر با نقاط رسید. ستاره خلیج‌فارس، بزرگ‌ترین پالایشگاه میعانات گازی دنیاست که ساخت آن حدود ۱۳ سال به طول انجامید. نکته جالب توجه اینکه از ۳ پالایشگاه بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب احداث شده‌اند و تنها ساخت سه پالایشگاه در ۴۵ سال اخیر انجام شده که به همراه پروژه‌های کیفی‌سازی، تولید بنزین ایران را به ۱۰۵ میلیون لیتر در روز رسانده است. از سال ۵۷ تاکنون سه اقدام اساسی برای ایجاد انقلاب در صنعت پالایشی کشور و افزایش تعداد پالایشگاه‌ها اجرا شده که هر سه بامکست مواجه شده‌اند؛ نخستین اقدام در دولت محمود احمدی‌نژاد در ۵ دهه گذشته پروژه پالایشگاهی جدید موسوم به «طرح جفت خواهران» نام‌گذاری شد. این طرح شامل دو پروژه پالایشگاهی بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب و ساخت دو پالایشگاه جدید موسوم به «طرح جفت خواهران پالایشی» تعریف شد. این طرح عبارتند از: پالایشگاه هرمز، پالایشگاه آناهیتا؛ پالایشگاه کاسپین، پالایشگاه پارس، پالایشگاه شهریار و پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس. البته پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس ابتدا پالایشگاهی بود که از این این طرح به بهره‌برداری رسید. مابقی طرح‌ها به دلایل مختلف عملیاتی‌سازی کاغذ باقی مانده و البته برخی کلاکتار گذاشته شده‌اند. دومین اقدام در دولت حسن روحانی و با ارائه برخی طرح‌های احداث هشت پالایشگاه ۶۰ هزار بشکه‌ای در منطقه سیراف انجام شد. قرار بود مجموعه پالایشی سیراف با ظرفیت ۲۸۰ هزار بشکه میعانات گازی به پنج‌ساعت مصرف خود، اما مشکل عدم تامین خوراک و اشکالات جدی در مطالعات فنی و اقتصادی منجر به شکست این طرح شد.

سومین اقدام توسط مجلس دهم و با تصویب قانون «حمایت از توسعه صنایع پایین‌دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه‌گذاری مردمی و بازاره نفتی خوراک» صورت گرفت. طبق تصویب۱، در چهار سال آینده و تداوم روند فعلی، حداکثر هشت میلیون لیتر به تولید روزانه بنزین اضافه خواهد شد که البته این موضوع نیز به صورت خوشبینانه برآورد شده و نیازمند عزم و اراده جدی است. به طورکلی در حوزه افزایش عرضه بنزین، چهارراهکار وجود دارد که عبارتند از:

۱- ساخت پالایشگاه و پتروپالایشگاه جدید

۲- توسعه مینی ریفاینری‌ها یا پالایشگاه‌های کوچک‌مقیاس

۳- تبدیل متانول به بنزین در واحدهای MTG

۴ تلاش ناکام برای انقلاب درصنعت پالایشی ایران

تاکنون در ایران، افزایش تولید بنزین از مسیر احداث پالایشگاه‌های جدید پیگیری شده، به عنوان مثال در آخرین مورد با احداث پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس با ظرفیت ۳۶۰ هزار بشکه میعانات گازی، تولید بنزین ایران به میزان ۶۰ میلیون لیتر افزایش یافت و در سال ۹۷ به نقطه سربه‌سر با نقاط رسید. ستاره خلیج‌فارس، بزرگ‌ترین پالایشگاه میعانات گازی دنیاست که ساخت آن حدود ۱۳ سال به طول انجامید. نکته جالب‌توجه اینکه از ۳ پالایشگاه بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب احداث شده‌اند و تنها ساخت سه پالایشگاه در ۴۵ سال اخیر انجام شده که به همراه پروژه‌های کیفی‌سازی، تولید بنزین ایران را به ۱۰۵ میلیون لیتر در روز رسانده است. از سال ۵۷ تاکنون سه اقدام اساسی برای ایجاد انقلاب در صنعت پالایشی کشور و افزایش تعداد پالایشگاه‌ها اجرا شده که هر سه بامکست مواجه شده‌اند؛ نخستین اقدام در دولت محمود احمدی‌نژاد در ۵ دهه گذشته پروژه پالایشگاهی جدید موسوم به «طرح جفت خواهران پالایشی» تعریف شد. این طرح شامل دو پروژه پالایشگاهی بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب و ساخت دو پالایشگاه جدید موسوم به «طرح جفت خواهران پالایشی» تعریف شد. این طرح عبارتند از: پالایشگاه هرمز، پالایشگاه آناهیتا؛ پالایشگاه کاسپین، پالایشگاه پارس، پالایشگاه شهریار و پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس. البته پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس ابتدا پالایشگاهی بود که از این این طرح به بهره‌برداری رسید. مابقی طرح‌ها به دلایل مختلف عملیاتی‌سازی کاغذ باقی مانده و البته برخی کلاکتار گذاشته شده‌اند. دومین اقدام در دولت حسن روحانی و با ارائه برخی طرح‌های احداث هشت پالایشگاه ۶۰ هزار بشکه‌ای در منطقه سیراف انجام شد. قرار بود مجموعه پالایشی سیراف با ظرفیت ۲۸۰ هزار بشکه میعانات گازی به پنج‌ساعت مصرف خود، اما مشکل عدم تامین خوراک و اشکالات جدی در مطالعات فنی و اقتصادی منجر به شکست این طرح شد.

سومین اقدام توسط مجلس دهم و با تصویب قانون «حمایت از توسعه صنایع پایین‌دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه‌گذاری مردمی و بازاره نفتی خوراک» صورت گرفت. طبق تصویب۱، در چهار سال آینده و تداوم روند فعلی، حداکثر هشت میلیون لیتر به تولید روزانه بنزین اضافه خواهد شد که البته این موضوع نیز به صورت خوشبینانه برآورد شده و نیازمند عزم و اراده جدی است. به طورکلی در حوزه افزایش عرضه بنزین، چهارراهکار وجود دارد که عبارتند از:

۱- ساخت پالایشگاه و پتروپالایشگاه جدید

۲- توسعه مینی ریفاینری‌ها یا پالایشگاه‌های کوچک‌مقیاس

۳- تبدیل متانول به بنزین در واحدهای MTG

۳ تلاش ناکام برای انقلاب درصنعت پالایشی ایران

تاکنون در ایران، افزایش تولید بنزین از مسیر احداث پالایشگاه‌های جدید پیگیری شده، به عنوان مثال در آخرین مورد با احداث پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس با ظرفیت ۳۶۰ هزار بشکه میعانات گازی، تولید بنزین ایران به میزان ۶۰ میلیون لیتر افزایش یافت و در سال ۹۷ به نقطه سربه‌سر با نقاط رسید. ستاره خلیج‌فارس، بزرگ‌ترین پالایشگاه میعانات گازی دنیاست که ساخت آن حدود ۱۳ سال به طول انجامید. نکته جالب‌توجه اینکه از ۳ پالایشگاه بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب احداث شده‌اند و تنها ساخت سه پالایشگاه در ۴۵ سال اخیر انجام شده که به همراه پروژه‌های کیفی‌سازی، تولید بنزین ایران را به ۱۰۵ میلیون لیتر در روز رسانده است. از سال ۵۷ تاکنون سه اقدام اساسی برای ایجاد انقلاب در صنعت پالایشی کشور و افزایش تعداد پالایشگاه‌ها اجرا شده که هر سه بامکست مواجه شده‌اند؛ نخستین اقدام در دولت محمود احمدی‌نژاد در ۵ دهه گذشته پروژه پالایشگاهی جدید موسوم به «طرح جفت خواهران پالایشی» تعریف شد. این طرح شامل دو پروژه پالایشگاهی بزرگ ایران، هفت پالایشگاه فعلی از انقلاب و ساخت دو پالایشگاه جدید موسوم به «طرح جفت خواهران پالایشی» تعریف شد. این طرح عبارتند از: پالایشگاه هرمز، پالایشگاه آناهیتا؛ پالایشگاه کاسپین، پالایشگاه پارس، پالایشگاه شهریار و پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس. البته پالایشگاه ستاره خلیج‌فارس ابتدا پالایشگاهی بود که از این این طرح به بهره‌برداری رسید. مابقی طرح‌ها به دلایل مختلف عملیاتی‌سازی کاغذ باقی مانده و البته برخی کلاکتار گذاشته شده‌اند. دومین اقدام در دولت حسن روحانی و با ارائه برخی طرح‌های احداث هشت پالایشگاه ۶۰ هزار بشکه‌ای در منطقه سیراف انجام شد. قرار بود مجموعه پالایشی سیراف با ظرفیت ۲۸۰ هزار بشکه میعانات گازی به پنج‌ساعت مصرف خود، اما مشکل عدم تامین خوراک و اشکالات جدی در مطالعات فنی و اقتصادی منجر به شکست این طرح شد.

سومین اقدام توسط مجلس دهم و با تصویب قانون «حمایت از توسعه صنایع پایین‌دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه‌گذاری مردمی و بازاره نفتی خوراک» صورت گرفت. طبق تصویب۱، در چهار سال آینده و تداوم روند فعلی، حداکثر هشت میلیون لیتر به تولید روزانه بنزین اضافه خواهد شد که البته این موضوع نیز به صورت خوشبینانه برآورد شده و نیازمند عزم و اراده جدی است. به طورکلی در حوزه افزایش عرضه بنزین، چهارراهکار وجود دارد که عبارتند از:

۱- ساخت پالایشگاه و پتروپالایشگاه جدید

۲- توسعه مینی ریفاینری‌ها یا پالایشگاه‌های کوچک‌مقیاس

۳- تبدیل متانول به بنزین در واحدهای MTG

۴- ارتقای کیفی پالایشگاه‌های فعلی و تبدیل نفت‌کوره به بنزین.

در ادامه به ظرفیت هریک از راهکارها در افزایش تولید بنزین می‌پردازیم و موانع پیش‌رو و پیشنهادها برای رفع آنها را بررسی می‌کنیم.